

MARIBORSKI

Političen list.

Državna tiskarska knjižnica
v Ljubljani.

Naročnina znaša:

2 dostavljanjem na dom ali po pošti K 10.— mesečno,
četrtletno K 30.—,
Če pride naročnik sam v upravnništvo po list: Me-
sečno K 9.50. — Inserati po dogovoru.

List izhaja vsak delavnik popoldne.

Posamezna številka stane 60 vln.

Uredništvo in uprava:

Mariborska tiskarna (Jurčičeva ulica
št. 4.)

Telefon uredništva št. 276, uprave št. 24.

Leto III.

Maribor, ponedeljek 3. maja 1920.

Št. 97.

Spomenice neodrešenih bratov Vrhovnemu svetu in Nittiju.

Železničarska stavka popolnoma končana. — Naš notranjepolitični položaj.

Po prvem maju.

Prvi maj, od davnih časov oboževani dan prebujenja in novega življenja v naravi, si je izbral proletarijat za praznik svoje zavednosti in solidarnosti. Prvi maj bi si mogel izbrati za svoj praznik tudi celokupni naš jugoslovenski narod, ker kakor so med človeško družbo vobče bogataši in proletarci, tako so bogataši in proletarci tudi med narodi. Eden narodov proletarcev je tudi naš, jugoslovenski narod. Tudi on je bil do nedavna še več nego proletarec, bil je suženj drugih narodov bogatašev. Komaj v najnovejši dobi, še niti ne pred dvema letoma, je otreseel s sebe verige robstva. Toda s tem ni postal iz sužnja bogataš, postal je komaj prost — proletarec. Do njegove popolne svobode je še daleč, in dosegel jo bo le, če bo edin, priden in delaven.

Prvega maja počina proletarijat, prireja manifestacije, da ž njimi pokaže svojo številnost, svojo fizično moč, pozabi malo na vsakdanje skrbi, na zatohle, zakajene in nezdrave tovarniške prostore, na ženo in lačno deco ter se veseli z veselimi prostostmi, pomladi, solnca

in življenja. Drugi dan pa gre zopet na delo, zopet se napejajo trde žuljave roke, zopet se vrte stroji in življenje vseh nadaljnjih 364 dni ima le en namen — producirati, ker tako zahteva način človeškega življenja. V tisočletjih razvoja je hodil to pot in hodil jo bo tudi še tisočletja, ako bo obstojal, ker danes ni več povratka nazaj v Adamov raj. Vrata vanj so zaprta za vselej. Tako veleva način našega življenja, kdor bi se temu ukazu upiral, za tega bi ne bilo bodočnosti; poginiti bi moral. Ista je naloga in ista je tudi pot vsakega naroda, a pred vsem: naroda proletarca. Tudi on mora po veseljah prvega maja zopet na delo, na resno, trdo delo, da si zasigura bodočnost lepšo in svobodno.

Če se posamezen proletarec ogiblje dela, če samo veseljači in vedno praznuje »prvi maj«, se zapije in upniki mu poberejo še ono, kar je imel. Tako se zaplje in upropasti tudi narod proletarec, ki ne dela, ampak samo veseljači in se med seboj prepira. Tuji veliki, bogati narodi bogataši mu zarubijo zemljo in imetje, zarubijo mu svobodo in bodočnost.

Naš mladi proletarski jugoslovenski narod je v kratki dobi, kar se je otreseel suženjstva,

preveč posnemal proletarca delamrznega in večnega proslavljalca »prvega maja«. Pirovanje osvobojenja, ki bi moralo trajati samo en dan, kvečjemu še en teden, se je zavleklo na mesece, na leta. Podobni smo tolpi popivačev, ki ne le o praznikih, ampak tudi ob lepih delavnikih sedi v zatohli gostilni ter se ob kislem vinu in smrdljivih cigarah med seboj prepira, si nazdravlja, se brati, pa se zopet skremži, razjezi in stepe.

Onemu, ki si naroči boljšega vina smo nevoščljivi, ter ga zasramujemo z »buržujem«, čeprav ima raztrgano obleko, kakor mi; oni ki se masti s pečenko, naročeno na upanje, zabavlja na onega, ki je suh kruh, ki ga je pa plačal. Radi tega prepiranja in zabavljanja pa nima koristi ne prvi in ne drugi, ampak tretji, ki stoji širok in razkoračen na vratih z napeto denarnico v žepu.

Od teh večnih gostilniških prepirov in komedij naš narod dan za dnem boža, dolgovi rastejo dan na dan; tujec posojuje in se smeje.

Končal je zopet en prvi maj, naj konča ž njimi tudi naš veliki »prvi maj«. Poglejmo si odkritosrčno iz oči v oči, da nas bo ob tem pogledu sram, vse one, ki se igrajo buržuje

Akademija dela.

Leta 1641. se je pojavil v Londonu mož, ki ga je bila vojna izgnala iz njegove domovine in je kot izgnanec blodil po Evropi in iskal mirnega zavetja za svoje delo. To je bil Jan Amos Komensky velik češki pedagog. Ko je na Češkem izbruhnila tridesetletna vojna je bil leta 1627. izgnan iz svoje domovine, ki je ni videl nikoli več. Toda s seboj je nesel ljubezen do svojega naroda in do človeštva in je bil prepričan, da mora le dobra vzgoja zopet nadomestiti, kar je uničila vojna. Zato je na svojem potovanju povsod ustanavljal šole in je pozival Evropo, da naj prekuje orožje v lopate in motike in naj rajše gradi, ne pa uničuje. Toda Evropa je bila razdivjana, vojna je trajala naprej in nihče ni čul besede velikega človekoljuba. Le tu in tam se je našel kak plemenit človek, ki je dal Komenskemu priliko, da je ustanovil šolo in poskušal svojo novo metodo.

Tako je prišel Komensky tudi v London in je stopil pred angleški parlament z velikimi svojimi načrti, ki so imeli namen postaviti življenje kulturne Evrope na popolnoma novo podlago. Angleži so se zanimali za to reformo, ker pa je nastala »kriza« — kakor bi danes rekli — je Komensky zopet

odšel v Evropo, ne da bi se bili njegovi načrti uresničili. Načrti Komenskega so bili zasnovani na njegovi pansofični teoriji in na tej podlagi je predlagal tudi »akademijo dela«. To bi bila organizacija ali združenje vsega znanja tedanjega sveta, vseh ved in umetnosti, tu bi se združili vsi znanstveniki vseh narodov v nekak tribunal in oni bi odločevali o vojni in miru. Po njih načrtu bi se organizirala enotna šola, tako da bi vsak človek vedel vse, kar je treba, in po znanosti bi se organiziralo tudi delo, ki bi pospeševalo napredek človeštva.

Komensky je odnesel svoj načrt s seboj v svet, nikjer ga ni mogel uresničiti. Niti potem, ko je bila leta 1648. tridesetletna vojna končana in je bila vsa Evropa potrebna prenovljenja. Komensky je umrl leta 1670. v Amsterdamu. Mnogo njegovih spisov je bilo uničenih in šele dandanes prihajajo njegovi spisi zopet na dan. Tako se je pojavila tudi njegova ideja o »Akademiji dela«, ki jo skušajo sedaj uresničiti. To je prva organizacija te vrste. Sprejeta je na celo ime predsednika Masaryka, ki je zvesto hodil po stopinjah Komenskega. Preds. Masaryk je dal »Akademiji dela« tudi milijon kron, ki so jih poslali ameriški Čehi osvobojeni domovini. Tako je društvo začelo svoje delo. Kaj je namen »Akademije dela«. Organizirati tehnično delo

v svrhu izkoriščanja sposobnosti celokupnega naroda in prirodnega bogastva čehoslov. države v splošno korist. Čehoslov. parlament je sprejel dne 23. jan. 1920 pred nabito polno zbornico enoglasno zakon o tej akademiji. »Akademija dela« je samostojna in samoupravna ustanova s sedežem v Pragi. Izdan je poseben statut, ki je bil izdan v zbirki zakonov. Ta statut določa delo in ureditev akademije.

Prva skupina ima namen popularizirati ali razširjati med najširše sloje uspehe znanstvenega raziskavanja in sprejemati nasvete javnosti glede organizacije. To delo vrši »Društvo prijateljev akademije dela«, ki posreduje med javnostjo in društvom. Člani prirejajo predavanja s skioptikom ali kinematografom in budijo tako zanimanje za razna vprašanja na polju tehnike. Druga skupina ima šest sekcij, ki preiskujejo in odobravajo ali odklanjajo razne poskuse in iznajdbe: 1. na polju prirodoslovja in lekarstva, 2. gospodarstva in gozdarstva, 3. stavbne tehnike, 4. strojne tehnike, 5. kemije, 6. nar. gospodarstva in socijalizma. Tretjo skupino tvori upravni svet z uradniškim osebjem in pomožnimi sredstvi, da se izvrši, kar se predlaga. Na ta način se je organizirala družba duševnih delavcev in tehničnih strokovnjakov, ki skušajo povzdigniti organizacijo dela in

in one, ki se igrajo komuniste. Ko se bomo enkrat tako odkritosrčno pogledali iz duše v dušo, bomo videli, da smo vsi proletarci, da je ves naš jugoslovanski narod proletarec. S krepko roko bomo tedaj združenimi močmi vrgli ven na cesto one, ki hočejo v našem kalnem položaju ribariti za tuje izvennarodne in izvendržavne koristi. Segli si bomo v roko ter šli na delo, vsi, kakor en mož, vsi proletarci.

Na delo torej, končal je »prvi maj«!

V sredo vsi na koncert plzenjskega pevskega društva „Smetana“!

Dnevne vesti.

Dobrodošli, bratje Čehi! Včeraj popoldne so se nenadoma k nam pripeljali pevci pevskega društva »Smetana« iz Plznja. Vsled prepozna telegama ni bilo mogoče naše drage brate sprejeti tako, kakor je bilo na programu, ker se je mislilo, da turneja »Smetane« vsled naših razmer izostane. Pozdravljamo češke goste na naši jugoslovanski zemlji in jim želimo mnogo uspeha. Maribor bo v teh dneh dokazal, da razume veliko poslanje slovanske pesmi. Želimo, da bi se naši gostje počutili med nami kakor doma. Dobrodošli, dragi gostje!

Železničarska stavka popolnoma končana. 29. m. m. so predložili stavkujoči železničarji »Saveza« prometnemu ministru ponovno svoje pogoje, pod katerimi bi bili pripravljeni povrniti se na delo. Na te predloge je odgovoril prometni minister pismeno. V tem odgovoru je povdarni, kakor doslej, da je vlada pripravljena ugoditi gmotnim zahtevam železničarjev kolikor bo le mogoče, toda le pod pogojem, da se takoj vrnejo na delo. Nato je imel »Savez« posvetovanje, kjer se je uklonil želji vlade, ter sklenil pozvati vse stavkujoče železničarje, da se takoj vrnejo na delo. Pri nas v Sloveniji so se vrnili na delo danes vsi, brez izjeme. Delo in promet sta danes vzpostavljena zopet v normalni izmeri. Dolgotrajna železničarska stavka je torej končana.

Klub Čechů v Mariboru. (Koncert pevskega zbora »Smetana« iz Plzně). Včeraj popoldan ob 14. uri se je nenadoma pripeljal češki pevski zbor »Smetana« iz Plzně in bo imel svoj koncert v sredo, dne 5. majnika 1920 zvečer v Götzovi dvorani. Za ta koncert se je — kakor znano — že vse skupno s Glasbeno Matico pripravljalo, vsled stavke pa smo v zadnjem trenutku koncert odpovedali. Brzjavka je dospela, ko je že bilo društvo na potovanju. S tem večjim veseljem smo jih sprejeli na kolodvoru, kje so bili tudi srčno pozdravljeni za »Žensko

društvo« od gospe gen. Maistrove in Glasbene Maticе. Opozarjamo svoje člane, naj si takoj priskrbijo vstopnice, ker zadnji dan jih bo težko dobiti. Pevsko društvo »Smetana«, ki ima tako slavno zgodovino, je priredilo koncerte v Parizu, Bruslju, v Švici in na slovanskem jugu z velikim uspehom, ter bilo častno odlikovano.

Glasbena Matica, Maribor opozarja, da priredi pevsko društvo »Smetana« iz Plznja, v sredo dne 5. t. m. zvečer ob 20. uri v Götzovi dvorani koncert s krasnim umetniškim programom. Vstopnice se dobivajo v predprodaji gospice Zlate Brišnik in v trafiki v Slovenski ulici.

Pevsko društvo „Smetana“ položi v torek dne 4. maja 1920 popoldne ob 17. uri na grob našega slavnega vladike A. M. Slomška venec in poje žalostinko.

O spomenici Madžarov iz Prekmurja, ki so jo nedavno predložili mirovni konferenci v Parizu, piše zadnja »Deutsche Grenzacht« ter jo nazivlje za navadno potvorbo. Čudno, da smo se s tem listom enkrat našli. Ko bi se tudi drugod!

Ravnateljstvo Slov. mestnega gledališča javlja, da smejo dijaške predstave posetiti tudi odrasli, ker so namenjene dijakom le v toliko, da so cene znatno znižane. Na splošno željo mariborske okolice se uprizori v nedeljo popoldne še enkrat »Divji lovec«. Opozarja se slavno občinstvo, da je ravnateljstvo primorano zvišati cene vstopnic, in sicer v toliko, v kolikor mora ono plačati novi veselilni davek na podlagi ministrskega odloka, ki je stopil v veljavo s 1. majem t. l.

Glasbena Matica. V četrtek, dne 6. t. m. se vrši skupna pevska vaja in sicer ob 20. uri zvečer v društvenih prostorih pri Götzu.

Rudarska visoka šola v Krakovu naznanja, da se prične šolsko leto 1920/21, 1. oktobra t. l. Ker je uveden na visoki šoli numerus clausus, rezerviral je rektorat 5 mest za slušatelje jugoslovanske narodnosti. Natančne podatke se izve pri poljskem vicekonzulatu v Ljubljani, hotel »Union«, soba št. 2, med 4. in 6. uro popoldne.

Sokol v Studencih pri Mariboru je v svoji seji dne 30. aprila t. l. sklenil, da se zahvali vsem, ki so na ta ali oni način pomagali društvu pri »telovadni akademiji« dne 17. aprila t. l. Zahvaljujemo se v prvi vrsti vsem gospodom in damam, ki so sodelovali z veliko požrtvovalnostjo pri šotorih, obenem se pa tudi hvaležno spominjamo vseh onih, ki so s kakršnikoli prostovoljnim darilom prispevali k zgradbi našega »Sokolskega doma«. Istotako se zahvaljujemo cenjenemu občinstvu ter bratom in sestram iz Maribora za obilno udeležbo, ki nam je pripomogla k lepem moralnem in gmotnem uspehu.

Urnava prometa z govejo živino in prašiči. Na ukaz deželne vlade za Slo-

venijo, odsek za prehrano z dne 17. aprila št. 4978 se občinstvo ponovno opozarja na vladno naredbo št. 51 z dne 16. januarja 1920 Ur. l. št. 10 o uravnavi prometa z govejo živino in prašiči, ki je nabita na občinskih deskah na magistratu. V zadnjem času se posebno množe kazenski primeri prestopkov te naredbe. Ker se v skoro vseh takih slučajih oboje strane opravičujejo oziroma izgovarjajo, da so jim bili predpisi citirane naredbe o uravnavi prometa z govejo živino in s prašiči popolnoma neznani, opozarja se zlasti občinstvo na deželi na predpise § 8. glede prometa z živino za pleme in delo, ter na posebno stroga kazenska določila te naredbe.

Herta - Varaždin 3:3. O tej tekmi, ki se je igrala tako nešportmansko, da je bil hrvatski vratar resno poškodovan, bomo še izpregovorili. Vratarja so prepeljali v bolnico, ker ima par reber zlomljenih.

Dobava mesa za mariborsko garnizijo. Dne 20. maja t. l. ob 10. uri dopoldan se vrši pri mariborski puk. okr. komandi formalna licitacija dobave mesa za mariborsko garnizijo. O pogojih se interesi lahko natančneje informirajo pri navedeni komandi, Meljska vojašnica, poslopje VI, 2. nadstropje, soba št. 45.

Kultura in umetnost.

„Mamzelle Nitouche“. V soboto je prišla končno na naš oder prva opereta, znana »Mamzelle Nitouche«. Opereta sama na sebi ni težka ima pa to dobro lastnost, da je solidna in ljubka obenem. Spočetka smo bili v dvomu, če bo mogel naš pomanjkljiv ansambl podati stvar tako, da ne bo padla iz okvirja drugih letošnjih predstav, toda že po prvih prizorih nam je ta dvom izginil. Opereta je v splošnem izpadla jako dobro. Junakinja večera je bila naša gdčna. Savinova (Nitouche), na njej je slonela cela opereta, toda, rešila je to ulogo izvrstno. Njen glas je lep in topel, samo malo prešibak, ima pa morda prav radi tega neko posestno intimnost. Partner ji je bil g. Rasberger (Cestlin). Tudi on je bil jako dober. Major g. Groma ni bil slab, mestoma je bil celo prav dober. Prijeten glas ima g. Janko (Fernand de Champlatreux); igral in pel je izborno, čeprav bi mu bilo treba mestoma več finoče in elegance. G. Svagelj (vojak Lorient) je ta večer spet malo pretiraval, čeprav se mu je občinstvo od srca smejalo. Izborjen je bil g. Železnik kot gledališki ravnatelj, kateremu je delal lepo družino režiser g. Strniše. Gospa Šetinska je igrala subreto Corinno prav toplo in ubrano ter je jako ugajala. Tudi druge »igralke« so bile dobre, kakor tudi gojenke v zavodu. Druge manjše vloge so bile primerne. Železničarska godba, pod vodstvom g. kapelnika Schönherrja je igrala prav dobro. Gledališče je bilo razprodano do zadnjega kotička in aulavza toliko, kakor že dolgo ne. »Mamzelle Nitouche« bo gotovo še večkrat napolnila gledališče. —r.

Koncert otroške šole prof. Družoviča. Včeraj popoldan je priredil g. prof. Družovič s svojimi gojenci koncert v veliki dvorani Narodnega doma. Kot prvo točko so izvajali dečki in ena deklica Rombergovo »Otroško simfonijo«, ki je jako lepo uspela. Kot drugo točko sta izvajala prvi in drugi tečaj s spremljevanjem glasovirja (g. Družovič) pet dvoglasnih pesmi. Za tem je nastopil gojenec Al. pl. Žolger s šestimi solo-pesmi od katerih je najbolj ugajala »Jezdec«, ki jo je na splošno željo moral ponoviti. Izenadil nas je s svojim izredno sigurnim nastopom ter s preciznostjo s katero je izvajal vse točke. Deček ima nenavadno prijeten in prožen glas, le v visokih legah je bil še malo nesiguren. Žel je obilo priznanja in občudovanja. Četrto točko — vijolinski kvartet — so izvajali štirje dečki in ena deklica. Istotako štirje dečki in ena deklica so izvajali dalje tudi peto točko — dvo in troglasne pesmi. Posebno lepa je bila zadnja V. Novotnyjeva »V naravi«. Na ponoven poziv so pridodali programu še »Mlade volake«. Ob sklepu je nastopil zbor otrok, ki je s spremljevanjem glasovirja in godal na lok zapel J. P. »Žetev«

produkcije ter blagostanje republike. Na tak zavod so mislili Čehi že l. 1915. ko so videli, da bo vojna mnogo uničila in da bo treba po vojni marsikaj ustvariti, česar prej nismo imeli. Leta 1917. so mladi tehniki na skrivnih sestankih pripravljali načrt za obnovev in izpopolnitev dela po vojni. Leta 1918. je izšel članek, ki je pozival vse, da naj ustvari nekaj »Zavod za znanstvene poskuse in preiskavanje«. Vse to se je strnilo sedaj v »Akademiji dela«.

Imeli smo priliko videti tako predavanje. Društvo je dobilo iz Amerike nekaj filmov, ki kažejo, kako se tam delo organizira in kake uspehe dosega ta organizacija. Pred vsemi so se kazale ameriške tovarne s tisoči delavcev, stroji so se gibali in videli smo ladjo, ki je bila med vojno izvršena v 27. dneh. Drugi film nam je kazal ameriško poljedelstvo, vzgojo mladine, vratarja s traktorjem, to je stroj, ki opravlja sam delo za deset delavcev in ne vem koliko konj. V tem predavanju nam je bilo jasno, kaj je namen »Akademije dela«. Vzbuditi zanimanje za moderno tehniko in izrabiti njene iznajdbe v korist človeštva, da se z najmanjšim trudom doseže največji uspeh. Organizacija dela in

produkcije. Zemlja je dovolj velika in bogata, da preživi človeški rod. Čim bolj narašča število ljudi, tem bolj je treba izkoristiti zemeljske zaklade in pospešiti delo, da zadostuje pridelek za vse. To pa je mogoče le s sodelovanjem vseh slojev: tehnik-inženir iznajde nov stroj, delavec ga izvrši; tehnik pa potrebuje primernih šol in laboratorijev, kjer preskuša svoj aparat, tako se izpopolnjujeta duševno in ročno delo. Vsa vzgoja se mora preobraziti v tem smislu. Stari Platon je zahteval, da morajo države voditi filozofi, Komenski je predlagal znanstvenike — danes imajo besedo tehniki. Tehnika bo premagala sedanjo svetovno krizo, ker je ves aparat pet let zaostal. Tehnika pa ni nič drugega nego ureditev dela. Brez duševnega dela tudi tehnika ne more napredovati in »Akademija dela« mora pokazati, kako se znanost in delo izpopolnjujeta in dvigata iz zemlje one zaklade, ki omogočajo nadaljni razvoj človeštva.

Pri nas so v Zagrebu osnovali »Obnovo«, ki bi bila imela isti namen, kakor »Akademija dela«. Naši Amerikanci so podprli to stvar in mi vsi bi jo morali podpirati, da zmagamo krizo.

in »Zima«. Izvajanja so pokazala, da je g. prof. Družovič lahko ponosen na uspeh svojega truda, ki gotovo ni bil majhen, ter zasluži vse priznanje. Občinstvo, katerega pa radi neprimerne ure in lepega nedeljskega popoldneva ni bilo mnogo, je bilo navdušeno in očarano. Čisti dobiček je namenjen za nabavo šolskih potrebščin.

Slovenci! Slovenke! Go-
vorite povsod samo slovenski!

Zadnje vesti.

Neodrešeni bratje v San Remu.

Spomenica Vrhovnemu svetu.

LDU Trst, 1. maja. Zastopniki političnega društva »Edinost«, dr. Wilfan, dr. Podgornik in dr. Stanger so dne 26. aprila t. l. v San Remu izročili spomenico Vrhovnemu svetu mirovne konference in drugo spomenico ministrskemu predsedniku Nittiju. Prva spomenica, izročena vrhovnemu svetu, sestavljena v francoščini, se glasi v slovenskem prevodu: Jugoslovenci na ozemlju med Dravo in Kvarnerom, katero je zasedla Italija, so sledili s strahom delovanju mirovne konference in so potom svoje politične organizacije iznova pretehtali svoj politični položaj z ozirom na to, da se je sestaj Vrhovni svet v San Remu. Njihovo zaupanje v pravičnost in pravice, ki jih je proglasila ententa in ki so privedle do zmage, je neomajno. Zaupajo tudi v bratsko pomoč zastopnikov kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev, s katerim jih vežejo in jih bodo vezale v vseh slučajih nerazdružne, idejne vezi. Vendar jim ne dopušča splošni položaj, da bi čakali kot gledalci na odločitev o svoji usodi. Nasprotno, zdi se jim nujno potrebno, da sami posežejo v razpravo. Ta nujnost se jim zdi tembolj zapovedujoča, ker je predložila italijanska deputacija iz istega ozemlja Vrhovnemu svetu neko baje plebiscitarno izjavo vsega interesiranega prebivalstva, v kateri zahteva striktno izvršitev londonskega pakta glede mej med Italijo in Jugoslavijo in poleg tega še priklonitev Reke k Italiji. Nasprotni tej izjavi postavljajo Jugoslovenci, ki tvorijo večino omenjenega prebivalstva, potom formalnega sklepa svoje politične organizacije najabsolutnejši in svoj najodločnejši dementi, ki naj ga predložijo v vednost vrhovnemu svetu g. g. dr. Wilfan (Trst), dr. Podgornik (Gorica) in dr. Stanger (Istra). Gori navedena izjava, ki si nadeva ime plebiscitarne, je bila sklenjena na sestanku udruženja nekaterih političnih strank, ki tvorijo samo majnšino celo med Italijani dežele. Kar se tiče trditve, da se strinja s tem gotovo število občin, je treba pred vsem pripomniti, da ne tvorijo te občine niti ene petine vseh občin in da jih ne zastopajo svobodni, izmed ljudi izvoljeni župani, ampak komisarji, ki jih je imenovala italijanska oblast. Če bi se bilo vršilo resnično ljudsko glasovanje, bi bil uspeh čisto drugačen. Obžalovati se mora v interesu definitivne prijateljske ureditve spora, da se zatekajo italijanski politiki spornega ozemlja vedno in vedno k podobnim mistifikacijam, ko bi bilo vendar v korist vseh, ako bi razpolagali odgovorni državniki glede položaja dežele in glede želja prizadetih narodov samo z informacijami, ki odgovarjajo resnici. Imenovana mistifikacija

je tem bolestnejša za Jugoslovence zasedenega ozemlja, ker gre njih najbolj živo upanje in vse njihove aspiracije redno za tem, da bi jim bilo dovoljeno odločevati z resničnim plebiscitom o svoji usodi. — Ako bi bili Jugoslovenci spornega ozemlja prisiljeni, da se odrečejo vresničenju svojih želja, da se združijo s svojimi krvnimi brati v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev, bi želeli, da se sprejme v skupnem interesu rešitev, ki bi jo — ako bi bila izbira svobodna — gotovo odobrila velika večina Italijanov na tem ozemlju. — Predlagana rešitev bi vsebovala tvorbo vmesne države, ki bi bila popolnoma neodvisna in nevtralizirana in bi obsegala sporno ozemlje, ki leži med Dravo in Kvarnerom in med najskrajnejšimi vzhodnimi, oziroma zapadnimi mejami zahtev obeh strank. Ta država bi bratski družila liki nova Švica dele, ki bi bili odtrgani od obeh narodov. Vsa vprašanja, ki se tičejo varstva etniških manjšin in se navidez tako težko rešujejo, bi bila tako rešena naravnim potom — vedno po zgledu Švice — potom ustroja popolne enakosti, kar je nasprotno nemogoče v narodnostnih državah, kakor sta Italija in Jugoslavija. In mogoče, da bi taka država, ki bi imela dovolj virov za svoj gospodarski obstoj, rešila pravično tudi težko vprašanje pristanišč in železnic v teh ozemljih potom nujnega in pravičnega ustroja. Povdariti pa je vendar treba, da vmesna država, ki ne bi obsegala vsega omenjenega ozemlja, ne bi služila svojemu stavljenemu namenu in ne bi bila sploh možna življenja. S tvorbo take države bi se raztelesil zapadni del Jugoslovenov pod tri suverenitete, kar bi občutno škodovalo razvoju in napredku in celo ogrožalo njegov obstoj. Jugoslovensko odposlanstvo upa, da bo Vrhovni svet vzel obrazložene misli blagohotno v pretres. Podpisani: dr. Wilfan, dr. Podgornik, dr. Stanger.

Spomenica Nittiju.

LDU Trst, 1. maja. Druga spomenica, ki je bila izročena ministrskemu predsedniku Nittiju v slovenskem originalu z italijanskim prevodom, se glasi: Vaša ekscelenc! V trenutku, ko ima Vrhovni svet odločevati o jadranskem vprašanju, so Jugoslovenci zasedenih ozemelj, ki se raztezajo od Drave do Kvarnera, čutili nujno potrebo, da se sliši njihov glas in so po političnem društvu »Edinost« v Trstu, ki jih zastopa, naročili podpisanim, da priobčijo Vrhovnemu svetu mirovne konference njihovo stališče v vprašanju, ki se tiče njihovih najvažnejših koristi. Podpisani prosijo vsled tega Vašo ekscelenco kot predsednika sedanjega sestanka Vrhovnega sveta, da vzame na znanje nastopno: Podpisani smatrajo kot svojo dolžnost, da opozorijo Vašo ekscelenco na to, da pri začetemu prebivalstvu doslej ni bila dana prilika, izraziti svojo voljo in da se takozvano plebiscitarno manifestacijo nekaterih političnih skupin tega ozemlja ne more smatrati za svobodni izraz volje vsega prebivalstva, niti njegove večine. Poudarjamo zlasti dejstvo, da občine, ki so podale svojo izjavo soglasja z goriomenjenim manifestom, vodijo izredni komisarji, imenovani po italijanskih oblastih, da pa isti niso poklicani, da tolmačijo čustva in voljo prebivalstva, ki ni bilo zaslišano v tem predmetu. Radi tega in zaupajoč v pravičnost svoje stvari, oprte na pravico samoodločbe, zahtevajo Jugoslovenci ozemelj, zasedenih po Italiji, naj se pozove vse prebivalstvo, da odloči o svoji usodi potom rednega plebiscita. V tem oziru bi se lahko, ko se sprejme načelo samoodločbe, predložilo glasovalno vprašanje, ki bi v svrhu, da se

zagotovi mirno skupno življenje obeh plemen, moglo zavzeti končno obliko poravnave med obema nasprotnima strankama. Podpisani zastopniki jugoslovenskega prebivalstva predmetnih ozemelj se pozivljajo na modrost in čut pravičnosti visokega zbora in upajo, da se ne odloči o usodi tega prebivalstva, ne da bi bilo preje zaslišano. Blagovolite, ekscelenc, sprejeti izraz najglobljega spoštovanja — najudanejši dr. Wilfan, dr. Podgornik, dr. Stanger.

Zaključek železničarske stavke.

LDU Beograd, 1. maja. »Stampa« piše v uvodniku: Smatrati se mora, da je z včerajšnjim dnevom železničarska stavka v Jugoslaviji končana. Na železnicah se je vzpostavil zopet normalni promet. Na eni strani zatrjujejo, da so delavci zmagali, na drugi pa, da so doživeli poraz. Vse kaže, da se resnica giblje v sredini. To je: ministrstvo za promet je zastopalo stališče, da je država starejša od poedinca. Železniški nameščenci so se uverili, da bo njihovim gmočnim zahtevam ugodeno. S poštenim sporazumom bo vsa stvar končana.

Politični položaj.

LDU Beograd, 1. maja. »Depeša« piše pod naslovom: »Politični položaj«: S prihodom mirovnega delegata in ministra za zunanje stvari, dr. Trumbića, se notranji položaj države nikakor ni izpremenil, ker je minister prišel v Beograd zaradi vprašanj zunanje politike, ki se morajo rešiti. Zunanji položaj se te dni razbistri. Rešitev notranje krize je še vedno v rokah krone, ki čaka na prihod našega poslanika v Parizu, dr. Vesnića. Poslanik dospe nočoj. Pojavljajo se glasovi, ki dvomijo o njegovem uspehu, ker se v političnih krogih vzdružujejo vesti, da je Narodni klub absolutno proti njemu.

Prvi maj v Beogradu.

LDU Beograd, 1. maja. Ker so slušatelji oddelka tehnike beogradskega vseučilišča izjavili, da bodo na 1. maja delali, da mesto ne ostane brez razsvetljave in cestne železnice, so delavci elektrarnice sklenili, da ostanejo na delu, tako je bil dan 1. maja sicer brez prometa cestne železnice, mesto pa je imelo zato električno razsvetljavo.

LDU Beograd, 1. maja. Za današnji dan je bila sicer proglašena splošna stavka, toda zunanje lice mesta Beograda se s tem ni izpremenilo. Zaprte so bile edino le nekatere boljše kavarne, dočim so bile odprte srednje in manjše ter restavracije. Trgovine so bile vse odprte.

Peppino Garibaldi.

LDU Split, 1. maja. General Peppino Garibaldi je odpotoval v sredo zvečer v Jakin (Ancona) na torpedolovcu. Zasebno je izjavil, da ga je pozval kralj, javno pa je dejal, da se skoro povrne, da natančno prouči italijanstvo teh krajev. O Garibaldiju se je pred meseci govorilo, da nabira v Italiji prostovoljce in da bo v primernem času povedel v zasedeni pas 10.000 dobrovoljcev.

Zadrski prenapetneži.

LDU Split, 1. maja. Zadrske poluslužbene italijanske novine pišejo, da se bodo zadrski Italijani uprli, ako ne bi prisodili Zadra Italiji. Njihovi voditelji pretijo, da bodo Jugoslovence iz Zadra pognali s silo D'Annunzievih legij, naj se reši jadransko vprašanje kakorkoli.

Razne vesti.

Nov Salomon. Sheeren Benjamin, delavec asirske narodnosti, ki dela v Flintu, Mich. je na svoje veliko začudenje opazil v sodniku Samuelu H. Trude novega Salomona. Benjamin je delal v Chicagu in dokaj dobro shajal s svojo zakonsko polovico, ko je nenadoma zvedel, da mu bo mogoče v Flintu zaslužiti po 10 dolarjev na dan, ako se preseli tje. Odločen je bil takoj to storiti, toda njegovi ženi se je v Chicagu mnogo bolje dopadlo in tako je izjavila, da ne pojde. Odšel je zategadel sam. On je bil mnenja, da je mesto žene pri možu in ji ni hotel pošiljati svojih zaslužkov v Chicago. Na njegovo pismo, v katerem ji je to povedal in jo vabil k sebi, mu je odgovorila s tem, da mu je poslala tri starejše otroke in obdržala pri sebi samo tri mesece staro dete. Otroke je on sprejel in skrbel lepo zanje. Ljuba žena je bila jako energična in je nekega dne odšla k sodniku ter prisegla, da je mož ne podpira kot je dolžnost vsakega poštenega kristjana. Mož se je kmalu pojavil v Chicagu, da se zagovarja. Povedal je sodniku vse kako in kaj in slednji je razsodil, da je dolžnost žene biti pri možu, in če tega noče, ni slednji dolžan je podpirati. Mrs. Benjamin je odšla jako jezno iz sodne dvorane. Nekaj trenutkov pozneje že primaha nesrečni mož nazaj s trimesečnim detetom v naročju. »Dete je pustila pred vratmi,« je potožil sodniku. »Kaj naj storim s tako drobno stvarico?« »To je lahko,« je rekel moderni Salomon. »Vzemite dete s seboj in brez vsakega dvoma bo mati sledila otroku, ko izve, kje je.« Če se je tako zgodilo ni znano.

Japonsko pivo. Japonci so jeli kuhati pivo v veliki meri in so postali v tem oziru nevarni tekmeči Avstralcem. Svoj čas so nakupili ogromne množine slada v Avstraliji in ker morejo tudi poceni dovažati ječmen iz Ruske in Mezopotamije ter dela japonsko delavstvo naravnost za smešno nizke mezde, bo japonska pivovarska obrt kmalu tako obsežna, kakor je na zapadu. Poleg tega vsega je japonsko pivo tudi jako okusno, kar priznavajo celo Avstralci,

in zato se je bati, da bo japonsko pivo izpodrinilo avstralsko pivo še iz njegove lastne domovine.

Kinematograf v zvezi z Röntgenovim aparatom. Dva znamenita francoska zdravnika sta sestavila pripravo, nekakšno kombinacijo kinematografa in Röntgenovega aparata, ki omogoča projektiranje gibanja notranjih organov človeškega telesa na filmu. Strokovnjaki-zdravniki si mnogo obetajo od tega izuma in posebno, kar se tiče ostrenja razuma mladih zdravnikov.

Umeten dež. Vse predloge, ki se jih je stavilo tekom stoletij, kako bi se dalo na umeten način dobiti dež v poljubni množini, je treba prištevati neplodnim fantazijam. Resnejše pa je treba vzeti iznajdbo Avstralca Balsilija, ker je njegove poskuse na tem polju prevzela in financirala vlada v New South Walesu. V privezanem zrakoplovu, ki je opremljen z električnimi pripravami, se vzbuja v višini 1800 do 2000 m električne eksplozije. Vsled teh električnih valov se vzbudi zadostna jonizacija zračnih plasti, ki služi v to, da se združi v zraku se nahajajoča toplota v obliki deževnih kapljic, ki padejo nato na zemljo! Zanimanje avstralske vlade za to iznajdbo je razumljivo vsled tega, ker pomeni vsako sredstvo, s katerim bi se dvignilo povprečno množino dežja v Avstraliji velikanski dobiček za deželo. Iznajditelj pravi, da bi bile dežne postaje v stanju preprečiti velikanske viharje, ki opustošajo sedaj deželo.

Slov. mestno gledališče.

Repertoar tekočega tedna:

V torek 4.: »Španska muha«. Ab. B—39.
V sredo 5.: »Sappho«. Dijaška predstava.
V četrtek 6.: »Mam'zelle Nitouche«. Ab. B—40.
V soboto 8.: »Školjka«. Ab. A—40.
V nedeljo 9.: Popoldne ljudska predstava »Divji lovec«. Zvečer »Španska muha«. Izven abon.

Mala oznanila.

Sprejmejo se pomožni delavci, delavci za „Čais-son“, dalje 2 vrta ključavničarja za stavbno montažo. Elektrarna Fala. 3—1

Pouk v italijanskem, slovenskem ali nemškem jeziku v skupinah po konverzijski metodi. Ura 10 K. Naslov pove upravništvo.

Izdaja: Tiskovna zadruga Maribor.

Odgovorni urednik: Fr. Voglar.

Tiska »Mariborska tiskarna d. d.«

Prevzetje restavracije!

Naznanjam cenjen. občinstvu, da sem prevzel s 1. aprilom t. l.

restavracijo

„Narodni dom“

in prosim za obilen obisk. Prevzamem tudi abonente à 20 K.

Se priporočam najtopleje

Hinko Kosič, restavrater.

258

A. Vertnik

trgovina z mešanim blagom in premogom

130 Sodnijska ulica 17

priporoča se občinstvu.

Občinska hranilnica v Mariboru

(prej Gemeinde-Sparkasse)

Orožnova ulica št. 2 (Pfarrhofgasse Nr. 2)

v lastni hiši.

Stanje hranilnih vlog K 42,442.640-26

Rezervni fondi K 2,749.997-67

===== Shramba za pupilske hranilne knjižice itd. =====

Sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun po najvišji točasno običajni obrestni meri.

Uradije vsak dan od 8.—12. ure razun nedelje in praznikov.